

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 226. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358805408/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

holdt Goethes Ry, nu i deres Harne faldt fra, og fra Goethes Lejr gik over til Kotzebues. Ja, Grevinde Einsiedel, hvem Goethe bestandig havde udmærket, blev fra nu af hans Fjende. Dybere var den klassiske Dannelse endnu ikke trængt ind i disse de højeste, ved Aand og Samfundsstilling fremragende Krese; saa mægtig var endnu den, der i sine literære Frembringelser forholdt sig direkte til det virkelige Liv og greb sine Stoffer ud af Omgivelserne.

Der havde ganske vist været en Tid, da Goethe og Schiller selv var Naturalister. De havde begge begyndt med en uroligt gørende Virkelighedstrang. Begge havde de givet Naturen og Følelsen frit Spillerum i deres første Frembringelser, Goethe i *Götz* og *Werther*, Schiller i *Røverne*. Men da *Götz* gav Anledning til Ridder- og Røverromanerne, *Werther* til faktiske og literære Selvmord, *Røverne* til Frembringelser som *Abdülino*, *der grosse Bandit*, og da Læseverdenen kun gjorde ringe Forskel paa Originalerne og Efterligningerne, trak de store Digtere sig tilbage fra Væddekampen. Deres Interesse for Stoffet gik op i Interessen for Formen. Studiet af Antiken førte dem begge til at lægge udelukkende Vægt paa den kunstneriske Fuldkommenhed. Et Publikum, der forstod dem, endsige et Folk, der kunde forelægge dem Æmner, stille Krav til dem, saa at sige gøre Bestillinger hos dem, forefandt de ikke. Dertil var det tyske Folk endnu altfor langt tilbage. Da Goethe fra Weimar af forsøgte at gøre Noget for Schiller, mødte han overalt den Opfattelse, at denne med sin bevægede og letfærdige Ungdom i Mannheim, med sin Fortid som politisk Flygtning og navnlig med sin fuldstændige Fattigdom var en Forfatter med meget uheldig Forhistorie. Under Xeniekampen 1797 behandlede de tvende Digtere gennemgaaende som to Literater af tvivlsom Begavelse. Et af Flyveskrifterne imod dem er rettet mod «die zwei Sudeiköche (Fuskere) in Weimar und Jena». Det var Napoleons Anerkendelse af Goethe, hans Ønske, at se og tale med Manden, Ordet: *Voilà un homme!*, som især styrkede dennes Anseelse i Tyskland. En præjsisk Stabsofficer, som paa samme Tid laa i Indkvartering hos Goethe, havde aldrig hørt hans Navn. Da Udgaven af Goethes samlede Skrifter foretoges, klagede Forlæggeren i sine Breve bittert over den ringe Afsætning. Digterens uægte Svoger Vulpius, Forfatter til *Rinaldo Rinaldo* glædede sig ved en meget bedre. Ja med et europæisk Yndlingsstykke som Kotzebues *Menschenhass*

und Reue formaaede Tasso og *Ifigenia* saa lidet at kappes, at de, som Goethe selv fortæller, i Weimar kun spillede engang hvert tredje, fjerde Aar. Tydeligt nok har Publikums Uforstand drevet de store Digtere bort fra den uindviiede Vej til Hæder, men rigtignok har ogsaa omvendt den antikiserende Retning, de slog ind paa, været stigende Aarsag til at Folkegunst svigtede dem. Af Goethes Værker gjorde egentlig kun to afgjort Lykke: *Werther* og *Herman og Dorothea*.

Hvorledes har da nu de to store Digtere sig ad, da de vendte Omgivelserne Ryggen? Goethe gjorde sine egne Dannelses-kampe til Genstand for digterisk Formning og Behandling. Men da han, saalænge han fordybde sig i moderne Mennesker, ikke kunde naa de gamle Grækeres skønne Sempelhed, udrensede han det personligt Særegne, digtede Sindbilleder og Allegorier, skrev *Die natürliche Tochter*, i hvilken Personerne kun er betegnede efter deres Artsbeskaffenhed som Konge, Gejstlig o. s. v. forfattede de antikiserende Studier *Achilleis*, *Pandora*, *Palæophron* og *Neoterpe*, *Epimenides* og anden Del af *Faust*. Han begyndte at benytte den græske Mytologi omtrent som den benyttedes i den klassiske franske Literatur, nemlig som et almenforstaaeligt Billedsprog. Han behandlede ikke mere som i første Del af sin *Faust* den Enkelte som Type, men opstillede Typer, der skulde gælde for Enkeltmennesker. Hans egen *Ifigenia* var ham nu for moderne. Den Retning mod Allegorien, som fjernede Thorvaldsens Kunst fra Livet, greb stedse mere om sig hos ham. Paa samme Maade hævdede han i sine kunsthistoriske Skrifter bestandig, at det ikke er Natursandheden, men Kunstsandheden, hvorom det gælder, og foretrak som Kunstdommer det Virkelighedsfjerne, Forkunstlede som det findes i hans egne Tegninger (i hans Hus i Frankfurt) for kejtet men frisk Naturlighed. Som Teaterdirektør gik han frem efter de samme Grundsætninger: det Højtidelige og Værdige var ham All. Han forbandt sig med den vedtagne tragiske Stil hos Calderon og Alfieri, Racine og Voltaire. Hans Skuespillere skulde som de antike opstille sig som levende Statuer; at vende Siden eller Ryggen til, at tale mod Baggrunden var dem forbudt. Han lod paa Trods mod den moderne levende Mimik Skuespil opføre med Masker. Han iværksatte trods den offentlige Menings Modstand Opførelsen af Wilhelm Schlegels *Iou* en unaturlig Bearbejdelse af Euripides's Drama, som skulde udgives for en Art Original og som *Ifigenia's* Eksempel havde